

1. Aşağıda bazı şehirlerin öne çıkan fonksiyonlarıyla ilgili bilgi kartları verilmiştir.

Nevşehir Volkanik tüf alanlarındaki yeryüzü şekilleri ve kaya oyma yapılar, bu sahadaki gezip görme faaliyetlerini şekillendirmiştir. Jeomorfolojik mirasın ziyaret edilmesi ve sıcak hava balonuyla ilişkili açık hava rekreasyonu gibi faaliyetler kentsel ekonomide önemli bir yere sahiptir.	Zonguldak Taş kömürü yataklarının varlığıyla gelişen yerleşim, enerji üretimi ve metalurji faaliyetleriyle ön plana çıkmıştır. Şehir kimliği ve yerel ekonomi, büyük ölçüde yer altı kaynaklarının çıkarımı ve işlenmesine dayalı şekillenmiştir.	Ankara Ülkenin yönetim merkezi olması nedeniyle kamu kurumları ve diplomatik temsilciliklerin yoğunlaştığı bir şehirdir. Şehrin büyüme süreci ve mekânsal düzeni, temel olarak yürütülen bürokratik faaliyetler ve resmî hizmet gereksinimleriyle ilişkili olarak şekillenmiştir.
Cambridge 1209'da kurulan üniversite yerleşkesi çevresinde gelişen kent, Orta Çağ'dan beri bilimsel araştırmalarda önemli bir merkezdir. Mekânsal organizasyon ve kentsel doku, büyük ölçüde yükseköğrenim faaliyetlerinin gereksinimlerine göre yapılandırılmıştır.	Mekke Kâbe'ye ev sahipliği yapan bu şehir, İslam dünyasında inanç odaklı ziyaretlerle ön plana çıkmaktadır. Kentin ekonomik ve sosyal yapısı büyük ölçüde barındırdığı kutsal mekânlar ve gerçekleştirilen ibadetlerle ilişkili olarak gelişim göstermiştir.	Singapur Malakka Boğazı üzerindeki konumuyla küresel deniz ticareti rotalarının kesişim noktasında yer almaktadır. Gelişmiş konteyner terminalleri ve lojistik altyapısıyla okyanus aşırı sevkîyatın yönetildiği, aktarma faaliyetlerine dayalı bir merkezdir.

Bu bilgi kartlarını dikkate alarak ilgili şehirleri öne çıkan ekonomik fonksiyonlarına göre aşağıdaki tabloda sınıflandırınız ve yaptığınız sınıflandırmada etkili olan gerekçeleri yazınız.

Şehir	Fonksiyon Türü	Gerekçe
Nevşehir		
Zonguldak		
Ankara		
Cambridge		
Mekke		
Singapur		

2. Aşağıda iki farklı şehrin öne çıkan fonksiyonlarıyla ilgili bazı bilgiler verilmiştir.

A ŞEHİRİ

Bu şehirde farklı alanlarda faaliyet gösteren çok sayıda üretim tesisi bulunmaktadır. Bu tesislerde üretilen ürünler hem ülke içi tüketime sunulmakta hem de farklı ülkelere gönderilmektedir. Şehir, kara yolu ve deniz yolu bağlantılarının gelişmiş olması sayesinde çevresindeki yerleşmelerle ve farklı ülkelerle sürekli bir lojistik ilişkiye sahiptir. Bu durum şehirde yaşayan nüfusun önemli bir kısmının üretime ve ticarete dayalı iş kollarında istihdam edilmesini sağlamaktadır. Bu özellikleri nedeniyle gelişen şehir hem göç alan hem de kültürel olarak sürekli yenilenen büyük bir şehre dönüşmüştür.

B ŞEHİRİ

Bu şehir, doğal ve tarihî zenginlikleriyle yıl boyunca çok sayıda ziyaretçi ağırlamaktadır. Uzun kumsalları, temiz plajları ve doğal koyları özellikle yaz aylarında yoğun ilgi görmektedir. Kentin sahip olduğu uygun iklim koşulları ve kentte belli aralıklarla düzenlenen kültürel etkinlikler farklı yaş gruplarından insanların şehre gelmesini sağlamaktadır. Konaklama tesisleri, yeme-içme mekânları ve hediyelik eşya dükkânları şehir ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. Yılın belirli dönemlerinde ziyaretçi sayısının artması, ulaşım ve hizmet sektörlerinde çalışan kişi sayısının da artmasını sağlamaktadır.

2.1. Metinde verilen bilgilerden faydalanarak bu şehirlerde farklı fonksiyonların ön plana çıkmasında etkili olan faktörlere ikişer örnek yazınız.

2.2. Metinlerde özellikleri verilen şehirlerin öne çıkan fonksiyonlarını belirterek bu fonksiyonlara sahip şehirlere Türkiye'den ve dünyadan birer örnek yazınız.

3. Ankara, ekonomik yapısı bakımından çok yönlü bir gelişim göstermektedir. Bu şehrin il sınırları içinde buğday üretimi ve küçükbaş hayvancılık gibi tarımsal faaliyetler sürdürülse de günümüzde sanayi ve hizmet faaliyetleri daha önemli hâle gelmiştir. Özellikle Akyurt, Sincan ve Kahramankazan çevresinde gelişen savunma sanayi tesisleri, yüksek teknolojiye dayalı üretim yaparak önemli bir katma değer oluşturmaktadır. Otomotiv alanında ise daha çok yan sanayi ve mühendislik faaliyetleri öne çıkmaktadır.

Başkent olmanın etkisiyle kamu yönetimi, eğitim, sağlık ve ticaret faaliyetleri Ankara'da istihdamın büyük bölümünü oluşturmaktadır. Bakanlıklar ve büyük kurumların genel merkezleri, ülke çapındaki önemli kararların alındığı yerlerdir. Ayrıca Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Bilkent ve Hacettepe gibi üniversitelerin teknoparklarında yürütülen yazılım ve Ar-Ge çalışmaları, Ankara'yı bilgi ve teknoloji temelli ekonomide güçlü bir konuma taşımaktadır.

Metinde geçen ekonomik faaliyetleri dâhil oldukları ekonomik sektörlere göre sınıflandırarak yazınız.

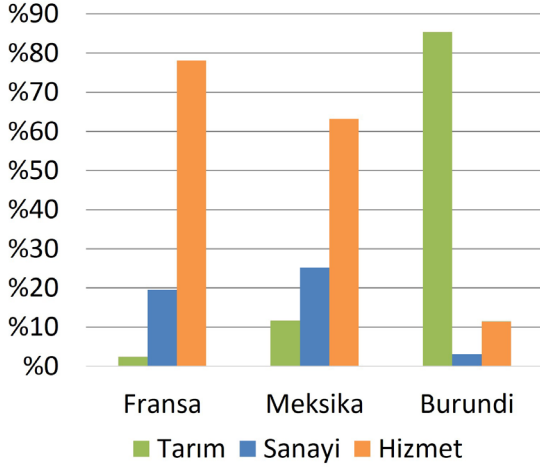
4. Aşağıda güneş paneli üretim ve pazarlama sistemi içindeki bazı çalışanların görevlerine dair bilgiler verilmiştir.

Çalışan	Çalışma Alanına Ait Bilgiler
Bergüzar	Üretilen panellerin yurt içi ve yurt dışı nakliyesini, satışını ve sigortasını yönetiyorum. Talep azaldığında pazar alanımızı genişletmek için çalışıyorum.
Armağan	Şirketin gelecek vizyonunu belirliyorum. Yatırımı maden kapasitesini artırmaya mı yoksa yeni nesil enerji yazılımlarına mı yapılacağına karar veriyorum.
Deniz	Sahalarımızdan güneş paneli üretimi için gerekli olan kuvars (silisyum) madenini çıkarıyoruz. Ham madde tedariki yavaşlarsa tüm üretim zincirinde aksamalar yaşanmaktadır.
Kenan	Fabrikadaki üretim robotlarının yazılımını güncelliyor ve pazar verilerini analiz ediyorum. Verilerim sayesinde Can ve Bergüzar'ın yaptıkları işle ilgili kararlar alınıyor.
Can	Madenden gelen ham maddeyi fabrikada işleyip güneş hücresine ve panelin kendisine dönüştürüyoruz. Enerji maliyeti artarsa üretim kapasitemiz düşmektedir.

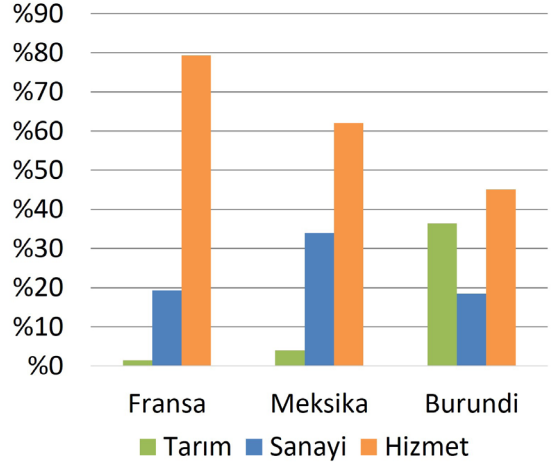
Tablodaki çalışanları yaptıkları işin özelliğini dikkate alarak ekonomik sektör gruplarına göre sınıflandırınız. Bu sınıflandırmayı hangi ölçütlere göre yaptığınızı (faaliyetin niteliğini) kısaca açıklayınız.

5. Aşağıda bazı ülkelerin 2024 yılına ait çalışan nüfus ve gayrisafi yurt içi hasıla (GSYH) değerlerinin sektörel dağılımı verilmiştir.

Çalışan Nüfusun Sektörlere Göre Oransal Dağılımı (2024)

Gayrisafi Yurt İçi Hasılanın Sektörlere Göre Oransal Dağılımı (2024)

Grafiklerdeki verileri dikkate alarak Fransa, Meksika ve Burundi'yi ekonomik gelişmişlik seviyesine göre karşılaştırınız. Ulaştığınız sonuçları gerekçeleriyle açıklayınız.

6. Aşağıda K ve L ülkelerinde çalışan nüfusun ve gayrisafi yurt içi hasılanın 1960 ve 2024 yıllarındaki sektörel dağılımını gösteren tablo verilmiştir.

Yıllar	K Ülkesi						L Ülkesi					
	Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı (%)			Gayrisafi Yurt İçi Hasılanın Sektörel Dağılımı (%)			Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı (%)			Gayrisafi Yurt İçi Hasılanın Sektörel Dağılımı (%)		
	Tarım	Sanayi	Hizmet	Tarım	Sanayi	Hizmet	Tarım	Sanayi	Hizmet	Tarım	Sanayi	Hizmet
1960	63,2	8,7	28,1	36,8	18,6	44,6	61,1	12,7	26,2	26,2	28,1	45,7
2024	4,7	24,8	70,5	1,6	32,4	66	23,1	19,1	57,8	10,5	28,4	61,1

Tablodaki verileri dikkate alarak K ve L ülkelerinin 1960-2024 yılları arasındaki ekonomik gelişim süreçlerini ve ulaştıkları ekonomik gelişmişlik seviyelerini karşılaştırarak açıklayınız.

7. Aşağıda Türkiye’de çalışan nüfusun ve gayrisafi yurt içi hasılanın 1990 ve 2023 yıllarındaki sektörel dağılımını gösteren tablolar verilmiştir.

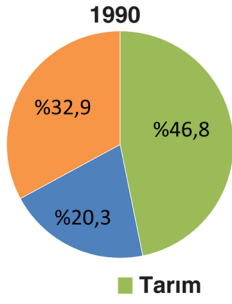
	1990 (%)	2023 (%)
Tarım	46,8	14,8
Sanayi	20,3	27,5
Hizmet	32,9	57,7

Türkiye’de çalışan nüfusun sektörel dağılımı

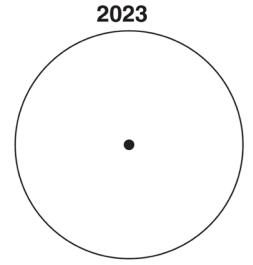
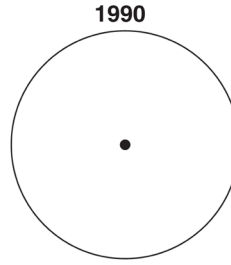
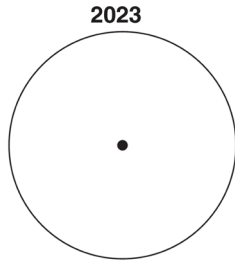
	1990 (%)	2023 (%)
Tarım	19,8	6,2
Sanayi	29,1	22,9
Hizmet	51,1	70,9

Türkiye’de gayrisafi yurt içi hasılanın sektörel dağılımı

7.1. Türkiye’de çalışan nüfusun sektörel dağılımı tablosundaki verilere göre oluşturulmuş aşağıdaki örnek grafiği ve tablolardaki diğer verileri dikkate alarak boş bırakılan diğer üç grafiği yaklaşık olarak oluşturunuz.

Türkiye’de Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı

■ Tarım ■ Sanayi ■ Hizmet

Türkiye’de Gayrisafi Yurt İçi Hasılanın Sektörel Dağılımı

7.2. Türkiye’de çalışan nüfusun ve gayrisafi yurt içi hasılanın 2023 yılındaki sektörel dağılımını dikkate alarak hangi sektörde çalışan başına daha yüksek getiri elde edildiğini ve bu durumun olası nedenlerini açıklayınız.

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	COĞ.10.4.2. Türkiye ve dünyadaki yerleşmeleri fonksiyonlarına göre sınıflandırabilme	KB2.5. Sınıflandırma
2	COĞ.10.4.2. Türkiye ve dünyadaki yerleşmeleri fonksiyonlarına göre sınıflandırabilme	KB2.5. Sınıflandırma
3	COĞ.10.5.1. Ekonomik faaliyetleri sektörlere göre sınıflandırabilme	KB2.5. Sınıflandırma
4	COĞ.10.5.1. Ekonomik faaliyetleri sektörlere göre sınıflandırabilme	KB2.5. Sınıflandırma
5	COĞ.10.5.2. Ekonomik sektörlerin dağılımını gösteren tablo, grafik, şekil ve/veya diyagramlar üzerinden farklı gelişmişlik seviyesine sahip ülkeleri karşılaştırabilme	SBAB11. Tablo, Grafik, Şekil ve/veya Diyagram (SBAB11.1. Tablo, Grafik, Şekil ve/veya Diyagram Okuma ve Yorumlama)
6	COĞ.10.5.2. Ekonomik sektörlerin dağılımını gösteren tablo, grafik, şekil ve/veya diyagramlar üzerinden farklı gelişmişlik seviyesine sahip ülkeleri karşılaştırabilme	SBAB11. Tablo, Grafik, Şekil ve/veya Diyagram (SBAB11.1. Tablo, Grafik, Şekil ve/veya Diyagram Okuma ve Yorumlama)
7	COĞ.10.5.3. Ekonomik sektörlerin Türkiye ekonomisindeki yeri ve önemini gösteren tablo, grafik, şekil ve/veya diyagram hazırlayabilme	SBAB11. Tablo, Grafik, Şekil ve/veya Diyagram (SBAB11.2. Tablo, Grafik, Şekil ve/veya Diyagram Hazırlama)

PUANLAMA TABLOSU									
1	2		3	4	5	6	7		TOPLAM
	2.1	2.2					7.1	7.2	
18	8	6	15	15	12	12	9	5	100

ÇÖZÜMLER

1. TAM PUAN (18 PUAN)

Öğrenci tablodaki tüm boşlukları doğru doldurduğunda tam puan alır.

Örnek Yanıt:

Şehir	Fonksiyon Türü	Gerekçe
Nevşehir	Turizm Şehri	Peribacaları, yer altı şehirleri ve Kapadokya bölgesi ile önemli bir turizm merkezi olması
Zonguldak	Madencilik Şehri	Taş kömürü yataklarının bulunması ve madencilik faaliyetlerinin gelişmesi
Ankara	Yönetim Şehri	Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olup, devlet yönetimi ve diplomasinin merkezi olması
Cambridge	Eğitim Şehri	Dünyanın köklü üniversitelerinden birine sahip olması ve bilimsel araştırmalar
Mekke	Dinî Şehir	İslam dünyası için kutsal olan Kâbe'nin burada bulunması ve milyonlarca insanın ibadet için bu şehre gelmesi
Singapur	Ticaret ve Liman Şehri	Dünyanın en işlek limanlarından birine ve küresel ticaret ağlarının kesişim noktasına sahip olması

KISMİ PUAN

Tabloda doğru doldurulan her bir fonksiyon türü için **1 puan** verilir.

Tabloda doğru doldurulan her bir gerekçe için **2 puan** verilir.

SIFIR PUAN

Fonksiyon türü ve gerekçe kısmının yanlış yazılması ya da bu kısımların tamamının boş bırakılması durumunda verilir.

2. 2.1.

TAM PUAN (8 PUAN)

Bu şehirlerin fonksiyonlarını belirleyen temel faktörler şunlardır:

A Şehri

- Gelişmiş ulaşım ağları (kara yolu ve deniz yolu bağlantılarının güçlü olması)
- Coğrafi konum (şehrin deniz kıyısında yer alması)
- Sanayi yatırımlarının yapılmış olması

B Şehri

- Doğal güzellikler ve iklim (uzun kumsallar, temiz plajlar, koylar ve uygun iklim koşulları)
- Tarihî ve kültürel miras (şehrin sahip olduğu tarihî ve kültürel zenginlikler)
- Turizm yatırımlarının yapılmış olması

KISMİ PUAN

Yazılan her bir doğru faktör için **2 puan** verilecektir. A şehri **4 puan** ve B şehri **4 puan** olmak üzere toplamda en fazla **8 puan** verilecektir.

SIFIR PUAN

A ve B şehirlerinin fonksiyonlarını belirleyen temel faktörlerin yazılmaması ya da yanlış yazılması durumunda verilir.

2.2**TAM PUAN (6 PUAN)**

A şehrinde sanayi, ticaret, ulaşım ve liman fonksiyonlarının öne çıktığı söylenebilir.

Bu şehir için Türkiye'den İzmir, Mersin, Kocaeli, Samsun gibi şehirler örnek verilebilir.

Bu şehir için dünyadan Rotterdam, Hamburg, New York, Şanghay gibi şehirler örnek verilebilir.

B şehrinde ise özellikle turizm fonksiyonunun ön planda olduğu söylenebilir.

Bu şehir için Türkiye'den Antalya, Muğla, İzmir gibi şehirler örnek verilebilir.

Bu şehir için dünyadan Barcelona, Nice, Miami gibi şehirler örnek verilebilir.

KISMİ PUAN

Her bir şehrin fonksiyonunun doğru belirlenmesi **1 puan**, bu şehre Türkiye'den bir örnek verilmesi **1 puan**, dünyadan bir örnek verilmesi **1 puan** olmak üzere toplam **3 puan** verilecektir.

A ve B şehrine verilen doğru cevaplar için toplamda en fazla **6 puan** verilecektir.

SIFIR PUAN

A ve B şehirlerinin fonksiyonunun belirlenememesi ya da yanlış belirlenmesi ve A ve B şehirlerine Türkiye ve dünyadan örnek verilememesi ya da yanlış örnek verilmesi durumunda **sıfır puan** verilir.

3. TAM PUAN (15 PUAN)

Metindeki ekonomik faaliyetler şu şekilde sınıflandırılabilir:

Birincil Sektör (Tarım): Buğday üretimi, küçükbash hayvancılık.

İkincil Sektör (Sanayi): Savunma sanayii tesisleri, yüksek teknolojiye dayalı üretim, otomotiv yan sanayi.

Üçüncül Sektör (Hizmet): Bakanlık, eğitim, sağlık, ticaret, mühendislik faaliyetleri.

Dördüncül Sektör (Bilgi/Bilişim): Yazılım çalışmaları, Ar-Ge faaliyetleri, teknopark çalışmaları.

Beşincil Sektör (Karar Verme): Bakanlıklar ve büyük kurumların genel merkezleri.

KISMİ PUAN

Doğru olarak belirlenmiş olan her bir sektör için **1 puan** verilir. Sektörlerle doğru olarak ilişkilendirilmiş her bir ekonomik faaliyet için **1 puan** verilir. Bir sektörle ilişkili olan en fazla iki ekonomik faaliyete puan verilir. Bu doğrultuda beş sektör ve bu sektörlerle ilişkili ikişer ekonomik faaliyet puanlandırılarak toplamda en fazla **15 puan** verilir.

SIFIR PUAN

Sektörlerin ve ilişkili ekonomik faaliyetlerin yazılmaması durumunda **sıfır puan** verilir.

4. TAM PUAN (15 PUAN)

Deniz: Birincil Ekonomik Faaliyet - Doğadan ham madde (kuvars/silisyum) çıkarımı yaptığı için

Can: İkincil Ekonomik Faaliyet - Ham maddeyi fabrikada işleyip somut bir ürüne (panel) dönüştürdüğü için

Bergüzar: Üçüncül Ekonomik Faaliyet - Üretilen ürünün pazarlanması, nakliyesi ve sigortalanması gibi hizmetleri yürüttüğü için

Kenan: Dördüncül Ekonomik Faaliyet - Yazılım güncelleme, veri analizi ve bilgi sistemleri üzerinde çalıştığı için

Armağan: Beşincil Ekonomik Faaliyet - Şirketin geleceğine dair stratejik karar alma ve üst düzey yönetim süreçlerini yürüttüğü için

KISMİ PUAN

Her bir çalışanın çalıştığı alanın doğru sınıflandırılmasına **1 puan**, sınıflandırmanın nasıl yapıldığının doğru şekilde açıklanmasına **2 puan** verilecektir.

SIFIR PUAN

Çalışanların çalışma alanının doğru sınıflandırılmaması ve sınıflandırmada nelere dikkat edildiğinin açıklanamaması durumunda **sıfır puan** verilir.

5. TAM PUAN (12 PUAN)

- **Fransa (Gelişmiş):** Çalışan nüfusun ve GSYH'nin çok büyük bir kısmı hizmet sektöründe yoğunlaşmıştır. Tarımda çalışan oranının çok düşük olmasına rağmen tarımsal gelirin varlığı, modern (intensif veya yoğun tarım) yöntemlerin kullanıldığını ve yüksek katma değerli ürünler üretildiğini gösterir.
- **Meksika (Gelişmekte Olan):** Sanayi ve hizmet sektörleri dengeli bir ağırlığa sahiptir. Tarımın hem istihdamdaki hem de GSYH'deki payı Fransa'dan yüksek, Burundi'den düşüktür; bu da ülkenin sanayileşme sürecinde orta seviyelerde olduğunu kanıtlamaktadır.
- **Burundi (Az Gelişmiş):** Çalışan nüfusun %80'inden fazlası tarım sektöründedir. Ancak tarımın GSYH'ye katkısı, çalışan oranına göre çok düşüktür. Bu durum, ilkel (ekstansif, modern olmayan) tarım yöntemlerinin uygulandığını ve ülkenin henüz sanayileşemediğini göstermektedir.

KISMİ PUAN

Her bir ülkenin gelişmişlik seviyesiyle ilgili doğru tespit için **2 puan**, bu tespitin gerekçeleriyle birlikte doğru olarak açıklanması durumunda **2 puan** daha verilir. Toplamda 3 ülke için en fazla **12 puan** verilir.

SIFIR PUAN

Ülkelerin gelişmişlik seviyeleriyle ilgili doğru tespitlerde bulunulamaması ve grafik verilerinin doğru yorumlanamaması durumunda **sıfır puan** verilir.

6. TAM PUAN (12 PUAN)

- **K Ülkesi (Gelişmiş):** 1960'ta tarım toplumuyken, 2024'te tarımsal istihdamın %4,7'ye düşmesi ve hizmet sektörü istihdamının %70,5'e çıkmasıyla tam bir modern sanayi ve hizmet ekonomisine dönüşmüştür.
- **L Ülkesi (Gelişmekte Olan):** Ciddi bir ilerleme kaydetmiş olsa da 2024 itibarıyla istihdamın hâlâ %23,1'i tarımdadır. K ülkesine kıyasla tarıma bağımlılığı yüksek, orta seviyede gelişmiş bir yapıdadır.

Sonuç olarak K ülkesi ekonomide yapısal dönüşümünü tamamlamış gelişmiş bir ülkeyken L ülkesi ise hâlâ dönüşüm sürecinde olan gelişmekte olan bir ülkedir.

KISMİ PUAN

Ülkelerin gelişmişlik seviyesiyle ilgili doğru her bir tespit için **2 puan** verilir. Bu tespitlerin hangi verilere dayalı yapıldığının belirtilmesi durumunda her bir ülke için **2 puan** daha verilir. Verilere dayalı olarak ülkelerin karşılaştırılmasının doğru yapılması durumunda her bir ülke için **2 puan** daha verilir. Toplamda en fazla **12 puan** verilir.

SIFIR PUAN

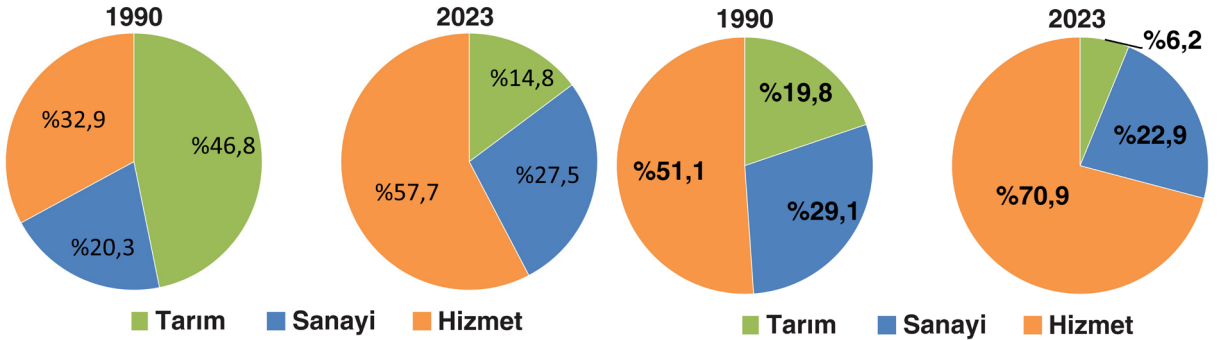
Ülkelerin gelişmişlik seviyesiyle ilgili doğru tespitlerde bulunulamaması, ülkelerin karşılaştırılmasının verilere dayalı yapılamaması durumunda **sıfır puan** verilir.

7. TAM PUAN (14 PUAN)

7.1.

TAM PUAN (9 PUAN)

Grafiklerin her biri (her bir veri 1 puan olmak üzere) 3 puan değerinde olup toplam 9 puan verilecektir. Grafiklerin doğru çizilmiş hâli aşağıdaki gibidir. Daire dilimlenmesi yaklaşık olarak doğru yapılmışsa da puan verilmelidir.

Türkiye’de Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı

Türkiye’de Gayrisafi Yurt İçi Hasılasının Sektörel Dağılımı

KISMİ PUAN

Grafiklerde her bir verinin doğru gösterilmesi durumunda **1 puan** verilir. Bir grafik için **3 puan** olmak üzere toplamda en fazla **9 puan** verilir.

SIFIR PUAN

Grafiklerin oluşturulamaması ya da yanlış oluşturulması durumunda **sıfır puan** verilir.

7.2.

TAM PUAN (5 PUAN)

2023 verilerine göre çalışan başına en yüksek getiri **hizmet sektöründen** elde edilmiştir. Bu durumun nedeni hizmet sektörü içinde finans, bilişim, yazılım ve turizm gibi birim başına yüksek kazanç sağlayan alt faaliyet alanlarının bulunmasıdır.

KISMİ PUAN

En yüksek getirinin sağlandığı sektörün tespit edilmesi durumunda **3 puan** verilir. Tespitin nedenlerinin açıklanması durumunda **2 puan** daha verilir. Toplamda en fazla **5 puan** verilir.

SIFIR PUAN

En yüksek getirinin sağlandığı sektörün tespit edilememesi ve yapılan tespitin nedenlerinin açıklanamaması durumunda **sıfır puan** verilir.